

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ & ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Τ.Α.
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ Τ.Α. Α΄ ΒΑΘΜΟΥ**

Λειτουργία δημοτικών παρατάξεων

Αριθμός Εγκυκλίου: 91

ΑΠ: 59851/21-8-2019

ΑΔΑ: [69BZ465X07-Λ65](#)

Πίνακας περιεχομένων

1. Έννοια συνδυασμού και δημοτικής παράταξης	3
2. Ανεξαρτητοποίηση - διαγραφή μελών δημοτικών παρατάξεων	4
3. Δικαιώματα ανεξαρτητοποιηθέντων - διαγραφέντων συμβούλων.....	5
4. Συμπράξεις δημοτικών παρατάξεων	7

1. Έννοια συνδυασμού και δημοτικής παράταξης

Σε αντιστοιχία με όσα γίνονταν δεκτά και υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, επί τη βάσει των διατάξεων των άρθρων 34 και 94 του [Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων \(κυρωτ. ν. 3463/2006\)](#), η εκλογή δημάρχου και δημοτικών συμβούλων λαμβάνει χώρα αποκλειστικά κατά συνδυασμούς¹, με τρόπο ώστε το εκλογικό σώμα να δύναται να επιλέξει τους αντιπροσώπους του στη διοίκηση του δήμου με βάση το πρόγραμμα, το πρόσωπο του επικεφαλής, αλλά και το σύνολο των προσώπων που απαρτίζουν το συνδυασμό και τη δυνατότητα της μεταξύ τους συνεργασίας².

Οι δημοτικές παρατάξεις απαρτίζονται από τα μέλη των συνδυασμών που έλαβαν μέρος στις εκλογές και αναδείχθηκαν δημοτικοί σύμβουλοι, ενώ αποκτούν υπόσταση κατά την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών³. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 3 του [ν. 3852/2010](#)⁴, επικεφαλής της παράταξης είναι ο σύμβουλος που ήταν υποψήφιος δήμαρχος, ενώ στην περίπτωση θανάτου, παραίτησης, ανεξαρτητοποίησης, διαγραφής ή εν γένει αδυναμίας του, ο σύμβουλος που εκλέγεται ως επικεφαλής από την απλή πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων που αποτελούν την παράταξη. Υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με όσα έχουν γίνει νομολογιακά δεκτά⁵, οι δημοτικές παρατάξεις αποτελούν ιδιόμορφα (*suī generis*) ιδιωτικά σχήματα που αποσκοπούν, όπως άλλωστε αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, στην επίτευξη συντονισμένης δράσης των δημοτικών συμβούλων, ενώ δύνανται να αποτελέσουν φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για θέματα που ανακύπτουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του δημοτικού συμβουλίου⁶.

Άμεση συνέπεια του ιδιωτικού χαρακτήρα των συνδυασμών και των δημοτικών παρατάξεων αποτελεί το γεγονός ότι υλικές ή νομικές ενέργειες των ανωτέρω δε δύνανται, σε καμία περίπτωση, να λάβουν χαρακτήρα διοικητικών πράξεων, διότι με αυτές λαμβάνονται πολιτικού χαρακτήρα αποφάσεις. Ειδικότερα, έχει κριθεί ότι η διαγραφή ή η

¹ Βλ. άρθρο 18 παρ. 1 του ν. 3852/2010, όπως το άρθρο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 4555/2018.

² ΣτΕ 78/2015 και 3156/2000. Με τον ίδιο τρόπο οργανώνεται η εκλογική διαδικασία και στις κοινότητες με μόνιμο πληθυσμό άνω των τριακοσίων κατοίκων, σύμφωνα με το 18Α του ν. 3852/2010, όπως το άρθρο προστέθηκε με το άρθρο 16 παρ. 1 του ν. 4555/2018. Αντίθετα, η εκλογή προέδρων κοινότητας με μόνιμο πληθυσμό έως τριακοσίων κατοίκων οργανώνεται στη βάση μεμονωμένων υποψηφιοτήτων, όπως προβλέπει το άρθρο 18Β του ν. 3852/2010, όπως προστέθηκε με το άρθρο 17 του ν. 4555/2018. Η επιλογή αυτή του νομοθέτη έλαβε χώρα προς την κατεύθυνση αποσύνδεσης της εκλογής από παραταξιακά κριτήρια και προσαρμογής της προς την ανάγκη διασφάλισης αξιοποίησης όλων των ενεργών και ικανών στοιχείων της κοινότητας ([αιτιολογική έκθεση ν. 4555/2018](#), σελ. 19).

³ Υπογραμμίζεται ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 9 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει δυνάμει των αλλαγών που επέφερε ο ν. 4555/2018 και ο ν. 4623/2019, για την αποδοτικότερη λειτουργία των δημοτικών παρατάξεων η δημοτική αρχή οφείλει να παραχωρεί σε αυτές κατάλληλα εξοπλισμένο χώρο, καθώς και γραμματειακή υποστήριξη.

⁴ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 73 του ν. 4555/2018.

⁵ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 78/2015, 1296/2011 και ΑΠ 590/2009, καθώς και την [αιτιολογική έκθεση ν. 4555/2018](#), σελ. 26.

⁶ Ενδεικτικά ΣτΕ (ολομ.) 1296/2011.

ανεξαρτητοποίηση μέλους δημοτικής παράταξης αποτελεί εσωτερικό της ζήτημα, ζήτημα δηλαδή που αφορά στη σχέση της παράταξης με τα μέλη της⁷, ενώ αποφάσεις που έχουν ληφθεί από την παράταξη δεν θεωρούνται διοικητικές πράξεις και δεν δύνανται να ελεγχθούν ως τέτοιες είτε από το δημοτικό συμβούλιο είτε από την οικεία Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ (Αποκεντρωμένη Διοίκηση, σύμφωνα με το άρθρο 238 του ν. 3852/2010⁸). Ομοίως, έχει κριθεί ότι οι ανωτέρω πράξεις εκφεύγουν του ακυρωτικού ελέγχου του Συμβουλίου της Επικρατείας, καθώς η διαγραφή μέλους δημοτικής παράταξης αποτελεί ένα αντικειμενικό δεδομένο, βάσει του οποίου επέρχονται αυτόθροες συνέπειες στην απώλεια των αξιωμάτων που το εν λόγω μέλος κατέχει, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του ν. 3852/2010⁹.

2. Ανεξαρτητοποίηση - διαγραφή μελών δημοτικών παρατάξεων

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 4 του ν. 3852/2010¹⁰, οι δημοτικοί σύμβουλοι δύνανται να ανεξαρτητοποιηθούν με δική τους πρωτοβουλία από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκουν, μέσω υποβολής γραπτής δήλωσής τους προς το προεδρείο του οικείου δημοτικού συμβουλίου. Κατ' αντιστοιχία με όσα γίνονται παγίως δεκτά στην περίπτωση της παραίτησης αιρετών από αξίωμα, η ανωτέρω γραπτή δήλωση πρέπει να διατυπώνεται κατά τρόπο σαφή, ώστε να προκύπτει η βούληση του δημοτικού συμβούλου να αποχωρήσει, οριστικά, από την δημοτική παράταξη¹¹.

Ομοίως, σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ. 5 του ν. 3852/2010¹², οι δημοτικοί σύμβουλοι μπορούν να διαγραφούν από τη δημοτική παράταξη στην οποία ανήκουν. Για να λάβει χώρα το ανωτέρω, εάν η δημοτική παράταξη έχει τουλάχιστον τρία μέλη, απαιτείται απόφαση της πλειοψηφίας των δύο τρίτων αυτών¹³. Η απόφαση πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη¹⁴, ενώ το πρακτικό λήψης της απόφασης, το οποίο φέρει τις απαιτούμενες υπογραφές, κοινοποιείται υποχρεωτικά στον πρόεδρο του οικείου δημοτικού συμβουλίου, δίχως όμως να ελέγχεται από αυτόν, καθώς και στον διαγραφέντα σύμβουλο.

Σε αμφότερες τις ανωτέρω περιπτώσεις, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου οφείλει να ανακοινώσει την απόφαση διαγραφής ή ανεξαρτητοποίησης στο δημοτικό

---

⁷ ΣτΕ 78/2015 και ΑΠ 590/2009. Στο επίπεδο των συμβουλίων κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό άνω των τριακοσίων κατοίκων, σχετική είναι η διάταξη του άρθρου 79 παρ. 3 του ν. 3852/2010, σύμφωνα με την οποία «τα μέλη του συμβουλίου της κοινότητας μπορούν, με γραπτή δήλωσή τους προς τον δήμαρχο, να ανεξαρτητοποιηθούν από το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί. Σε περίπτωση ανεξαρτητοποίησης του προέδρου, αυτός εκπίπτει από το αξίωμά του (...)».

⁸ Όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 131 του ν. 4555/2018.

⁹ Ενδεικτικά ΣτΕ 78/2015.

¹⁰ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 73 του ν. 4555/2018.

¹¹ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 1928/2017.

¹² Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 73 του ν. 4555/2018.

¹³ Δε νοείται διαγραφή δημοτικού συμβούλου από παράταξη την οποία απαρτίζουν δύο σύμβουλοι.

¹⁴ Η αιτιολογία της απόφασης αποτελεί εσωτερικό ζήτημα της παράταξης. Βλ. ενότητα 1.

συμβούλιο, καθώς και να την κοινοποιήσει στην οικεία Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ (μεταβατικά στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση).

Σημειώνεται ότι η εκούσια ανεξαρτητοποίηση ή η διαγραφή δημοτικού συμβούλου από τη δημοτική του παράταξη επιφέρει, κατά κανόνα, την απώλεια τυχόν αξιωματών που κατέχει. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 66 παρ. 6, 66 παρ. 8 και 74 παρ. 12 του ν. 3852/2010¹⁵, τα μέλη του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου και τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής που ανεξαρτητοποιούνται ή διαγράφονται από την παράταξή τους, απολύουν αυτοδικαίως και τα αντίστοιχα αξιώματά τους, παραμένοντας, ωστόσο, απλοί - ανεξάρτητοι δημοτικοί σύμβουλοι. Εξαίρεση στον ανωτέρω κανόνα αποτελούν οι αντιδήμαρχοι, μιας και το εδ. τελ. της παρ. 6 του άρθρου 66 του ν. 3852/2010¹⁶ ορίζει ότι «*ανεξάρτητος δημοτικός σύμβουλος μπορεί να ορισθεί ή να παραμείνει αντιδήμαρχος*».

3. Δικαιώματα ανεξαρτητοποιηθέντων - διαγραφέντων συμβούλων

Όσον αφορά τα δικαιώματα και, συνακόλουθα, τις υποχρεώσεις δημοτικών συμβούλων, που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από την παράταξή τους, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφηκε ανωτέρω, υπογραμμίζεται, καταρχήν, ότι οι εν λόγω δημοτικοί σύμβουλοι πρέπει να θεωρούνται ανεξάρτητα μέλη του συμβουλίου, μη ανήκοντα σε κάποια παράταξη.

Ο ν. 3852/2010 δεν παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας δημοτικής παράταξης από συμβούλους που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από τις δημοτικές παρατάξεις με τις οποίες έχουν εκλεγεί. Ομοίως, αποκλείεται η δυνατότητα προσχώρησης διαγραφέντα ή ανεξαρτητοποιηθέντα δημοτικού συμβούλου σε άλλη παράταξη από αυτήν με την οποία έχει εκλεγεί¹⁷. Εντούτοις, από το νομοθέτη παρέχεται η δυνατότητα επανένταξης ανεξάρτητου δημοτικού συμβούλου στην παράταξη από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, εφόσον τούτο γίνει δεκτό από τα δύο τρίτα (2/3) των μελών, προκειμένου για παρατάξεις που έχουν τουλάχιστον τρία (3) μέλη και από όλα τα μέλη, στην περίπτωση ανεξαρτητοποίησης δημοτικού συμβούλου, προκειμένου για παρατάξεις με λιγότερα από τρία (3) μέλη¹⁸.

Επισημαίνεται ότι πάγια διοικητική θέση του Υπουργείου Εσωτερικών αποτελεί ότι οι τυχόν αλλαγές στον αριθμό των μελών των παρατάξεων, λόγω ανεξαρτητοποιήσεων ή διαγραφών, δεν οδηγούν σε επανακαθορισμό της θέσεως των παρατάξεων εντός του δημοτικού συμβουλίου για την εφαρμογή ειδικών διατάξεων της νομοθεσίας που

¹⁵ Όπως ισχύουν δυνάμει των τροποποιήσεων που επέφεραν οι ν. 4555/2018 και 4623/2019.

¹⁶ Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 114 παρ. 4α του ν. 4623/2019.

¹⁷ Άρθρο 66 παρ. 6 του εδ. α' του ν. 3852/2010, όπως ισχύει δυνάμει των τροποποιήσεων που επέφερε ο ν. 4623/2019.

¹⁸ Άρθρο 66 παρ. 6 εδ. γ' του ν. 3852/2010.

αναφέρονται σε δεύτερο ή τρίτο σε εκλογική δύναμη συνδυασμό¹⁹, καθώς η θέση των παρατάξεων αυτών διαμορφώνεται με βάση το εκλογικό αποτέλεσμα και τη σχετική απόφαση ανακήρυξης του κατά τόπο αρμόδιου Πρωτοδικείου²⁰. Επίσης, σε τυχόν οριακές περιπτώσεις όπου υπάρχει ικανός αριθμός δημοτικών συμβούλων που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από την παράταξη του δημάρχου, δεν δύναται να τεθεί θέμα αμφισβήτησης στο πρόσωπο αυτού.

Όπως αναφέρθηκε ήδη, εξάλλου, ανεξαρτητοποιηθείς ή διαγραφείς σύμβουλος δε μπορεί να εξακολουθήσει να είναι μέλος του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου ή της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής, όπου εκλέχτηκε ως μέλος της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε. Επίσης, συμμετέχει στην εκλογή μελών του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου μόνο κατά τη β' φάση της εκλογής και όχι κατά την α' φάση, καθόσον στη φάση αυτή συμμετέχουν μόνο μέλη των δημοτικών παρατάξεων²¹.

Από την άλλη πλευρά, ο ανεξαρτητοποιηθείς ή διαγραφείς δημοτικός σύμβουλος έχει τα κατωτέρω, ενδεικτικά, δικαιώματα:

α. Παρευρίσκεται και ψηφίζει στις συζητήσεις της ολομέλειας του δημοτικού συμβουλίου, καθώς δεν απολύει τη θέση του εντός αυτής.

β. Δύναται να αιτείται μαζί με άλλους δημοτικούς συμβούλους τη σύγκληση δημοτικού συμβουλίου, βάσει της διάταξης του άρθρου 67 παρ. 2 εδ. α' του ν. 3852/2010²². Η εν λόγω διάταξη θεσπίζει ρητά την υποχρέωση του πρόεδρου του δημοτικού συμβουλίου να καλεί τα μέλη του σε συνεδρίαση με γραπτή πρόσκληση, όποτε το ζητήσει το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των μελών του συμβουλίου.

γ. Δύναται να ζητά από τον δήμαρχο, την οικονομική επιτροπή και την επιτροπή ποιότητας ζωής πληροφορίες και συγκεκριμένα στοιχεία, που είναι χρήσιμα για την άσκηση των καθηκόντων του, βάσει του άρθρου 69 παρ. 3 του ν. 3852/2010.

δ. Δικαιούται να εγγραφεί ως ομιλητής και να τοποθετηθεί επί συγκεκριμένου θέματος της ημερήσιας διάταξης, εντός των συνεδριάσεων του δημοτικού συμβουλίου²³.

ε. Δύναται να ορισθεί αντιδήμαρχος ή να παραμείνει στη θέση αυτή, μετά την ανεξαρτητοποίηση ή διαγραφή του, καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 59 του ν. 3852/2010.

---

¹⁹ Βλ. για παράδειγμα το άρθρο 64 του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 71 του ν. 4555/2018 και ισχύει δυνάμει του ν. 4623/2019, το οποίο ρυθμίζει τη διαδικασία εκλογής των μελών του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου.

²⁰ Διαφορετική είναι η περίπτωση κατάρτισης σύμπραξης εντός του δημοτικού συμβουλίου, η οποία δύναται να οδηγήσει σε επανακαθορισμό της θέσης μίας ή περισσότερων παρατάξεων. Βλ. αναλυτικά κατωτέρω, ενότητα 4.

²¹ Άρθρο 64 παρ. 2 ν. 3852/2010, βλ. και εγκύκλιο 43/30565/6.8.2014 του Υπουργείου Εσωτερικών, ΑΔΑ: 7Ν27Ν-ΡΒΩ.

²² Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 74 του ν. 4555/2018.

²³ Άρθρο 67 παρ. 6 εδ. ζ' ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 74 του ν. 4555/2018.

4. Συμπράξεις δημοτικών παρατάξεων

Με τις διατάξεις των άρθρων 1 έως 18 (Μέρος Α') και 114 του [ν. 4623/2019](#) μεταρρυθμίστηκε μερικώς το θεσμικό αυτοδιοικητικό πλαίσιο λειτουργίας, με σκοπό την αποτροπή της «αδυναμίας διοίκησης και της ακυβερνησίας» των δήμων και, κατ' ακολουθία, την εξασφάλιση της «απρόσκοπτης άσκησης των αρμοδιοτήτων» τους²⁴. Μία από τις βασικότερες ρυθμίσεις προς την ανωτέρω κατεύθυνση αποτελεί εκείνη του άρθρου 1 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου, διά της οποίας αντικαταστάθηκε πλήρως η παρ. 7 του άρθρου 66 του ν. 3852/2010 και προβλέφθηκε η δυνατότητα σύμπραξης δύο ή περισσότερων δημοτικών παρατάξεων²⁵, υπό τον όρο ότι η μία από αυτές είναι η παράταξη του εκλεγέντος δημάρχου.

Η σύμπραξη έχει ως σκοπό την εκ του Συντάγματος απρόσκοπτη διοίκηση του δήμου και την ακώλυτη άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Η σύμπραξη καταρτίζεται τυπικά - διά πρακτικού, το οποίο συνυπογράφεται τουλάχιστον από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών κάθε μίας από τις συμπράττουσες παρατάξεις, ενώ υποβάλλεται προς επικύρωση οποτεδήποτε εντός της δημοτικής περιόδου στον πρόεδρο του οικείου δημοτικού συμβουλίου, με μέριμνα του δημάρχου²⁶. Ειδικά σε περιπτώσεις που δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία εκλογής των μελών του προεδρείου του συμβουλίου, είτε κατά την πρώτη είτε κατά τη δεύτερη θητεία αυτών, ο δήμαρχος υποβάλλει το πρακτικό στο σύμβουλο του δικού του συνδυασμού που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους²⁷, ο οποίος, άλλωστε, είναι αρμόδιος και για την έκδοση της πρόσκλησης εκλογής των μελών του προεδρείου και των επιτροπών²⁸.

Όπως επιτάσσει η διάταξη του άρθρου 66 παρ. 7 εδ. 4 του ν. 3852/2010, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου²⁹ επικυρώνει αμελλητί με επισημειωματική πράξη το πρακτικό που του υπέβαλε ο δήμαρχος³⁰, ελέγχοντας αποκλειστικά το αν έχει υπογραφεί από την απαραίτητη πλειοψηφία των μελών κάθε μίας από τις συμπράττουσες παρατάξεις, σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο. Σημειώνεται ειδικά ότι δεν είναι επιτρεπτή η άσκηση περαιτέρω τυπικού ή ουσιαστικού ελέγχου στο πρακτικό σύμπραξης· δεν ασκείται, ιδίως, έλεγχος στους όρους συνεργασίας των παρατάξεων που συμπράττουν,

²⁴ Βλ. αναλυτικά την [αιτιολογική έκθεση του ν. 4623/2019](#), σελ. 1.

²⁵ Αντίστοιχη διάταξη εντοπιζόταν στο άρθρο 66 παρ. 7 του ν. 3852/2010 και στην προϊσχύουσα μορφή του (άρθρο 73 του ν. 4555/2018). Πιο συγκεκριμένα, προβλεπόταν ότι «7. Υφιστάμενες παρατάξεις μπορούν να συνενωθούν σχηματίζοντας νέα παράταξη, με γραπτή δήλωση προς το προεδρείο του δημοτικού συμβουλίου, την οποία υπογράφει το σύνολο των μελών των συνενομένων παρατάξεων».

²⁶ Άρθρο 66 παρ. 7 εδ. β' και γ' του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4623/2019.

²⁷ Και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του Πρωτοδικείου.

²⁸ Βλ. άρθρο 64 παρ. 1 του ν. 3852/2010, όπως ισχύει δυνάμει των αλλαγών που επέφερε ο ν. 4555/2018 και το άρθρο 5 παρ. 6α του ν. 4623/2019.

²⁹ Η ο σύμβουλο του συνδυασμού του δημάρχου που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους, κατά περίπτωση.

³⁰ Η εν λόγω πράξη τίθεται επί του πρακτικού, ενώ περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τις ημερομηνίες υποβολής και επικύρωσής του.

τους οποίους δύναται να περιλαμβάνει το πρακτικό της σύμπραξης, εν είδη προγραμματικών δηλώσεων. Μετά την επικύρωση του πρακτικού, ο πρόεδρος του δημοτικού συμβουλίου οφείλει να ανακοινώσει τη κατάρτιση της σύμπραξης στο δημοτικό συμβούλιο, καθώς και να κοινοποιήσει το επικυρωθέν πρακτικό στην οικεία Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας ΟΤΑ (μεταβατικά στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση). Από την επικύρωση του πρακτικού, για να καταστεί ευχερής η συγκρότηση των συλλογικών οργάνων, οι παρατάξεις που συμπράττουν λογίζονται ανεκκλήτως για το υπόλοιπο της δημοτικής περιόδου ως ενιαία παράταξη και ως η παράταξη με την οποία εξελέγη ο δήμαρχος.

Σημειώνεται ειδικά ότι η κατάρτιση σύμπραξης δύναται να επανακαθορίσει τη θέση μίας ή περισσότερων παρατάξεων εντός του δημοτικού συμβουλίου. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που επικυρωθεί σύμπραξη μεταξύ της παράταξης του δημάρχου και της τρίτης σε εκλογική δύναμη παράταξης, πριν από την εκλογή των μελών του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου³¹, για την εφαρμογή της διαδικασίας του άρθρου 64 παρ. 2 περ. γ' του ν. 3852/2010³², ως τρίτη σε εκλογική δύναμη παράταξη νοείται η παράταξη που αναγράφεται ως τέταρτη στη σχετική απόφαση επικύρωσης της εκλογής που εκδίδει το Πρωτοδικείο³³.

Περαιτέρω, όπως επιτάσσει η σχετική διάταξη νόμου³⁴, σε περίπτωση αναπλήρωσης δημοτικού συμβούλου που ανήκει σε παράταξη που συνέπραξε, τη θέση του καταλαμβάνει, κατά τη διαδικασία του άρθρου 55 του ν. 3852/2010, ο επόμενος κατά σειρά αναπληρωματικός δημοτικός σύμβουλος του ιδίου συνδυασμού της ίδιας εκλογικής περιφέρειας, σύμφωνα με την απόφαση επικύρωσης της εκλογής από το αρμόδιο πρωτοδικείο, ο οποίος και καθίσταται αυτοδικαίως μέλος της νέας παράταξης.

Υπογραμμίζεται, τέλος, ότι τυχόν αθέτηση των προγραμματικών δηλώσεων της ενιαίας παράταξης ή τυχόν ειδικότερων όρων, στη βάση των οποίων θεμελιώθηκε η σύμπραξη, δεν δύναται να επιτρέψει ανάκληση, ακύρωση ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο παύση της ισχύος του σχετικού πρακτικού, καθώς η σύμπραξη ορίζεται ρητά ως ανέκκλητη³⁵.

---

³¹ Είτε για την πρώτη είτε για τη δεύτερη θητεία.

³² Όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 71 του ν. 4555/2018.

³³ Βλ. αναλυτικά άρθρο 44 του ν. 3852/2010.

³⁴ Άρθρο 66 παρ. 7 εδ. τελ. του ν. 3852/2010, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4623/2019.

³⁵ Άρθρο 66 παρ. 7 εδ. β' του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 4623/2019.

Για τυχόν διευκρινίσεις αναφορικά με τα διαλαμβανόμενα στην παρούσα εγκύκλιο, μπορείτε να απευθύνεστε στην ηλεκτρονική διεύθυνση d.olo@ypes.gr, καθώς και στους κάτωθι υπαλλήλους της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης:

ΟΝΟΜΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Αντωνίου Δημήτρης	213 136 4332
Γαλάνης Κώστας	213 136 4348
Γεωργακοπούλου Παρασκευή	213 136 4337
Διαμάντη Μαρία	213 136 4390
Ζαγορίτης Λάζαρος	213 136 4954
Μπουδούρης Γιώργος	213 136 4362
Νάσαινα Δέσποινα	213 136 4378
Ντάβα Ρένια	213 136 4027
Οικονομίδης Δημήτρης	213 136 4313
Τζουμαϊλής Αλέξανδρος	213 136 4346

Την παρούσα εγκύκλιο μπορείτε να την αναζητήσετε και στον δικτυακό τόπο του Υπουργείου Εσωτερικών, στην ηλεκτρονική διεύθυνση <https://www.ypes.gr>. Από τη δημοσίευσή της ανακαλείται πλήρως η Εγκύκλιος υπ' αριθμ. 23/2018 του Υπουργείου μας (αρ. πρωτ. 33771/5-7-2018, ΑΔΑ: [73ΟΝ465ΧΘ7-7ΚΙ](#)).

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΙΒΑΝΙΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΣ